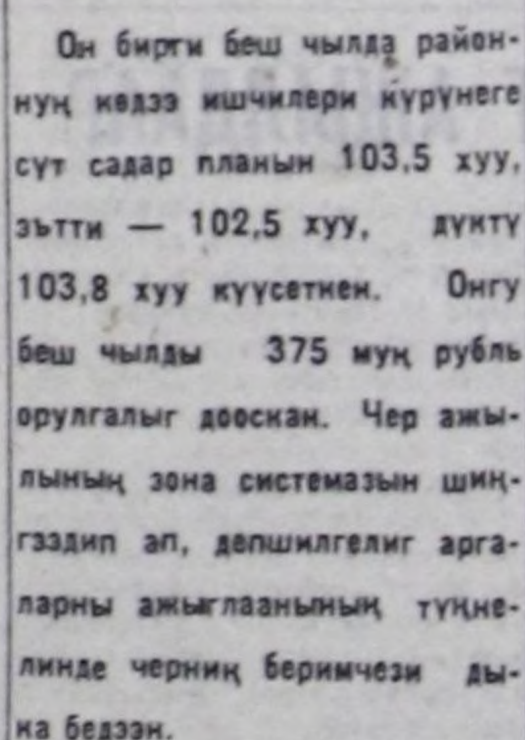

Партиянын эртекем сөөдизинде боз бистин Ления аттыг сөхөз элээн хөтжүдэни алган. Оон уламчын тошун амьдиралы экинжээн. Чаа туртага бажынары чүгэ суурда эвес, малчылар тургаларында баа көүдүдөн. Телевизор көөрү, түүкү баштаньры болган электри-биш кеп хуруу чайчык-тоуу бар чыллар. Акыл төлөүр бөни дика өскөл. Бүдзэре СЭКП-нин XXVI съездининг шиктирелери амьдиралга боттиньра-кында чедип алган медийно-книривис-тир.

Чамдык бергелер турза-даа малдык баш салы өздүдэни болган. Мал ажылынн продукциянын көүлөп турду ужуру ында. Чикээлзэре, сохтоотун ишчилери бел чылдын өк чылдыга күрүгө кө 237 тонна эст саткан бол ауусса, дооуну чыга 303 тонынн саттывс. Сүт бүдзэ-рел баа зоорту көүдөл-кел чөөрү: күрүгө 1982 чылда — 75,6 тонынны, 1983 чылда — 79,4 тонынны, 1984 чылда — 88,4 тонынны, эртекс чылын — мырнын

Чурттакчылыг чериң өзү,
сайырап оранын аскерден
сыйрак эскерер кижилер
түдүгүзүл. Качан мынд бол-
ду, оларнын дуузым-бие со-
циал-культура түдүгүлөр
түтүпүр түрөр болгай джи-
риңер чадалас. Салерин
чигангышкынкыер бир уда
шым, түдүг — түдүгүлөр-
нын толумда. Ычналда-дз
мында мындыг чыдаганын
бар.

Тудугчулар бир байжы-
ны таван салган, оуу бу-
ру дуоожукке чедир эр-
кен уени дыка бачан деп
бурун чимчикта материя
эвенте оуу дыка-ла ур ту-
дуп келген дег саягчылар
болгас. Бир байжын дөш
куш-лаа, вери-лаа хей уени
оуу дугаган соонда саягы
оожургаар бег Чок. Бала бю
чаа объект агелен алдыр. Ын-
чал турда хонуктар, недела-
лар, айдар эте бөр. Бир
кандыгаш, дыштаныр түндө.
хостуг, шөлөн баямд чо-
рааш, топтап көрүңгө суу-
рун дыка немешек болуор.
Оо чэзүртүлаларга сэн
уулуи кирген дед болан ка-
зынча, салгыш-сеткиге дыка
өөрүнүкт.

Вистин Эраинде ажилдаг аймаглар аралынж көжүп чыгуу механизмдатын кингиз 15 5 колоннаалык туудужу. Бирин чулуу он бирги беш чылда бешин жюмөт зес туудужулу кылган. Бу дуга. Яылда артын чылалы туулузе куралга чыгуалык, кылган ажилдарыныкы коргалалык туудузу. Шынал-ла туудужу кижиге балалык биста эрттердэр дээрин ынчан база катал мекереп бидилген. Эрткен беш чылда чедикшичиринериз чул?

Бирги ээлгетте тудут-монтаж ажилданын беш чад плахын 130 күн үстүктөн-беш болур. Ону чыдап ала-деш бүдүрүлгенин удурулга-лар, партия болган проф-фессиял организациалары о-ганнакчи болган масса.по-литтиктик ажилды күнүндэл-рип келген. Мурунку чылаа-да күш-ажилчы чедикничи-нерилеа «Росколхозстрой-мун». «Тыаа советха тудут-кажыкчылыккынын» ши-чир кызыл тукуры-бизе үсүлеткенен. Ол чедикчи-кенигерге тудутжулар чам-сорук кирген ажилда түрүр.

Кылып турар ажилчымы-тын «сөөкчү» чедикчи о-воту турар. Ону балкач-чи-биле дараамайла сан-чура-гылыа вертуалыа беш чы-дамч эгезинде 970 мүн рубль-дин тудут-монтаж ажилда-рын кылган болза, эркиен чымын 1200 мүн рубль чет-

тунда ол ажил кычып тур-ган), оларын шычы дуа-лажакчылары 16 комсомол-бар. Олар планын оналда-лар, социалисттик күнүлгөл-күсүлселгение кол эзек бо-лук турар.

Чаз беш чылдын бирги чы-лыдын баштайгы айы зоо-аулым. Ону түнчии бааа а-рунчук. Коллектив январа-бодумен мурунлап салган о-рулганын чедикничини кү-сеткен. Ичылдаа-даа оожу-гулары амдаа элек. Чаз беш чылда хей-хей тудутжарын кылды журауру бис. Бистич-күш-ажилчымыстан түнчии — райовоин сайырмажы-чедикникийн аяручтук-чукулаа тудут-суураа кы-маарын болгай. Ол бүгүн-кажыа чорчур мехколхозна-ын тудутжулары кш меле-ре билеи, чаз беш чылда ча-ча-чорулганын салган ажилда

А. ДОНГАК,
ажыл-агыйяр аразынын
№ 5 көчөсү чорур меке-
ленин экинчи мастери, партия
эсеги органдарынын эсеги
кратери.

105,9 тоннаны саттыгыс. Э
берге* онаалда — күрүнөг
дук садары — база ажы
боттанган. Чер ажылында ба
за бурукгаарлаашкын ба
ылаңгыя мал чөми бүдүрө
дыка көндүзөн. Совхоз төзөү
ге мал чөми болбазырадым
цехти тургусканы — бел
чылдын чаартылгаларыны
бирөөзи.

Эртги сздейини соонд
камалда, куулавыр дзшд
мисел ашкыу иппердери ал-
ган. Куш-ажылынд бууру
буурун белидериге болган
продукцияны бот-тнз
тигидерине оон жамарыл-
газы улут. Агаз идиини куш
ажылыз эргелеп башкары-
нын депшигилегиз агазы бу-
лур бригада керээзи бери-
турар. Удуруткулчарын
даа, ажылчыннарын даа ха-
рысгалсазы белидери-
черде игеделгиз болурун-
ол база салдарыг. Ош
ажыл-иштин туннелдери ба-
дыткан турар.

Беш чымды сөөлүрдө
 бистин сөзхоста туубу кы-
 лыр бугадыр неги баш
 айттыгын. Ол ажал-агый-
 га чатте дуалыг эвес,
 рын, орулга баш берип тур-
 ду. Сөөздөр арзынаа бол-
 ган чаа чүдүлгөн оон-ла
 кыйна алаа болур. Мана
 Тести кекер көүрүтү тууду
 нуң эгезинин чүталаары
 чүтүлэ: моң мурнуна Үчө
 гетиле хов-трактор брига-
 зымче ыа. Тере-Халде баш
 чынарке баары кочуң:
 чы турган. Эрши кемин
 чы көүрүтүсү тутанга
 ажалга баш чогуумалыг
 Бокум хайа кыйи ме-
 Оң чеди чыа дургунуна б
 малды маллаң келдиг. Амы
 дылар-туртталган-даа, ал
 дыр-зым-лаа чы ажалы-би-
 ле тууду. Хойжулаан үн
 беш чылымды кайзын-а

күп-жылчы чедикшикни
нерлг дооскулдым. Токс
болгаш онгу беш чылдарда
Тыва АССР-ни Дэди Сова
диниң Президиумунуң Ху
дүлс бжжиң-биле болгаш
«Күш-ажалчы» шыгдар
дэш- медаль-биле шина
тын, Район болгаш ко
Советерияниң депута
чыш сайында соңуттур
кеддиң. Эрткен беш чыла
Тыва АССР-ни Дэди Сова
диниң депутадыниң соңгу
турганымың чоңунуң улу
идегеи кылдыр сазар мен
Партияның XX область ко
ференциязының СӨКП-ның об
десте организациязының ре
гизис комиссиязының ке
жигүңге соңуттурдум. Бу
бүтүн мактаың дэш эве
Коммунизм партияны
болгаш Совет казактн б
дүн малчың кижиге кай
хире сагаш сайын турар
сөмдөлээр дэң чутуала
тур мен. Чүте бө аша
биз пугекалар, демек, аш
левлерниң, кызы-бүр, ша
дериң баш ажалтын чыңдел
керги баш ажалтын кижиге
көргүзүп турар болай.

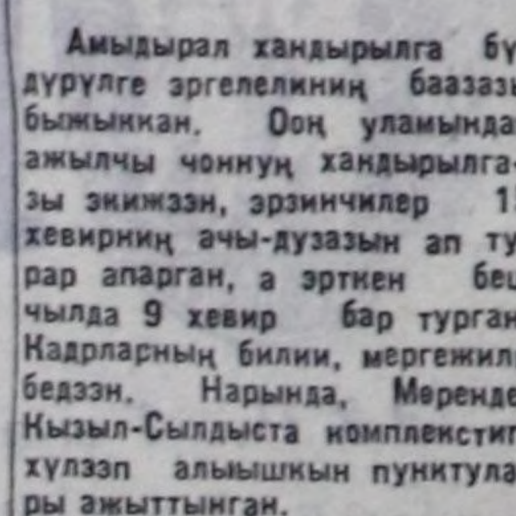
Бу чылдан эгелер немел
телевириктер бир кызы хев
рин шыңгелди эгелешти
Эрткен стелиңниң соомда
баа малчыңарга чаа бө
лушкунуярыниң бирээ-йэ
Бу немелде телевирик көнүч
чүтүл дөп болзар мен. Чү
дэрге ону чаш хураганың
езинден айчылларыңа ча
20 килограммдан эвээ
эвэс дейлиңиз кылдыр с
миртенде бөр. Дөңиз уу
гаткан тудум, төлөвир көү
дөп турар. Чыңкэлэрге, 2
килограммдан еру дейлиңиз
хураган бүрүзү дүдү 2 руб
телевир адыр: 300—400-т
эки семиртп болза, 600—
800 рублды немей ап болу

База бир чаа түтүлүс

малды от салбас кажгаа э
турериче пилдээрине
Чылдын сууту селгээрине
туубуй тытынырын, шой с
дарын болгаш оаар чү
сөөртүрүн, оон соода да
хун кө оларын болан кө
ге, маапаа жыы-бур чары
далдырып камалгазы улун
А кол чүвэ— мал оотторун
ге таарымчалыг байдалда
нын тургустунары. Чер
нынач, эртем-техника
чедисчиинерини, мурак
дуружалыг болгаш кү
ажылды эргелб башкары
нын депиндизил аргаларын
амиларга ажилатылган
туларига өөүсүс аргам

Он бирги беш чыдаа болуу хуумда байгаш өзүсү доостуу төрүүчү чот хойга оназын чыл бурдас ортумайа беш 9 хураган алынган, хойлаан 1,8 килограмм дүк кыргытканган. Бо көргүзүлгөн мээ наанаалданган, социалисттик хызматкемен болгаш сохвосту планнидан ажил туура. Чугум доозуучу чылда, сорулган боттанган-даа болса, көргүзүлгө арай хирелги: чүстөй 82 хураган, хойдан 1,7 килограмм дүк бисте, малагыча болумдуу бетестер ам-даа хей. Оа дугаан партианый област компартиянынын индиринден бай чутаалаан мек. Малдын уксамы эки жижигеринин, продукттуу дуун Бедняринин, аныктарын мал ажилчыче жылдыздыринин, малчыныннын айтырмалары жогурдун беште чедип шайыттырмалары туралы. Ааа коммунист болгаш беште чыдаа кыргыжтеме баша сүзү. Чаа беш чылда моюн чоткел үздүрүп, эки ажилдаа мек

Н. ӨӨВЕР,
Ленин аттыг совхозтун хой
жузу, Тыва АССР-нин Дээ
ди Советинин депутаты.

Ук бүдүрүлгениң коллект
ви СЭКП-ниң XXVII съезд
зиниң ажыттынар хунүнге ут
куштур чылдың баштайгы ий
айының планын күүседир
хүлзэнген.

Эрткен чылдын октябрыла парлаага «1986–2000 чылдарда чонун тергега бараннин бүүдүрин болгаш ачы-чуа чедиргезин хөгжүдүрин Комплексит программасы» үнгөн. Ону боттандыр талазы-беш канды орула салдынганын база эрткен беш чылда чедийшинерин чуталад бээрин бистин корреспондентисы Эринэни амырал хандырлыга бүүдүрге эргелегичи началгыны С. Т. Амирбиттен дилээн. Соён Темуровичини харызым мында парладым.

Комплекстик программа-
ачы-дууа чедирилгизинин
түрү экижидар, хандын
ын културатын бедеде-
лаш депшилгизин темир-
неперидар, ачы-дууа
илгизинин чаз-ча темир-
органастары дээн
эр чутула айтыртылар-
дурун турар. Ону кол-
кек бурун танымаш,
сонгагы кылыр ажил-
ташын дугайына шы-
туаны кылган бис. Бир-
дегек эргелгизин бугу-
ла баазын быжгылаар,
арык билгирмежилли,
ын ажилыга тарысал-
сеидар чутула булуп
Ом талазы-биле чам-
емчегилер ажиллап
ын бис. Чолуна амыдарла-
рыла министрестеузу
ын оок каткыныштына
дедирдүрү, сүмелер
ерий. Ингизил-биле чу-
тун, программа амы-
тандылары ажилла-
бурунучу сагыш-сетки-
кына таарыкшал, моон
эр ин шугургу ажилла-
тыр чутурун

ир үедэ ажылды тодара-
а, эрткен үезин анализ-
айгарар болгай. Он бир-
ш чылда бистиң коллек-
кстиң чедип алган чүүл-
эвээш эвес дээрзин дем-

эргэ чутула. Чурттакч
онгу беш чылаа 9 хире
ниин ачи-дуузын көргү-
турган болза, ам 15 чет-
Аргаан хет кылыларын,
болташ көрөжөн удуусту
идиктерин болташ өскө-
чүдүлдерин аркын чылдар-
мын эгезгэн беш.

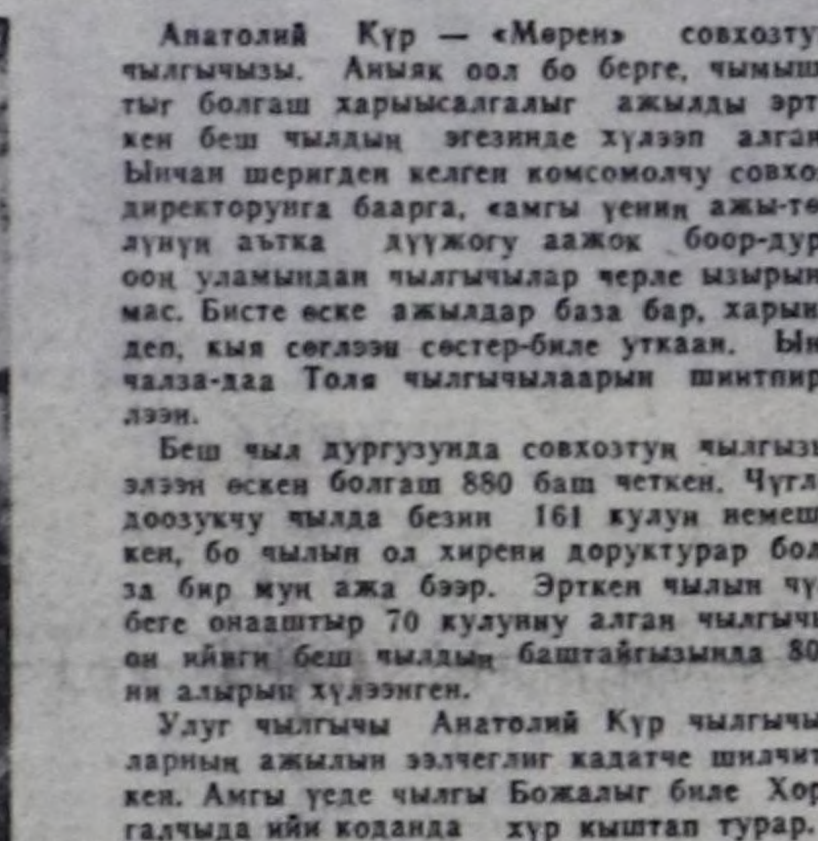
А беш чылдыа эгезгине
шын, эрктен беш чылаа-
ш хан көрүп, чедип алган
терин көөргө. Бурунгар
мын илени-биле көстүп
дидир. Чижээ, беш чылга
ет чүглө 800 рублдин
терин септл турган бол-
за, оң сөүлгү чылдыа
рублдин апарган, 900
рублдин ичин даарат турган
бол, ол 8 миң 400 рубл
бол. Радиотелемапартура-
септелгез 1100 рубл
нындал 3.300 рубл чет-
А ош мишак чүрүк тыртты-
м баш дугу таарым, эг-
эөлөгине бээрэ дээр мишак
аларын чогаа хейлү кер-
ни бис.

геледди ажилчыннары-
ажылдан үнөр-кирер. Үө-
эрткөн беш чылда дыка
рылган дээрзин база чүр-
аар анаар. Ол дээрге олар-
ажылдаарынга, чурттаа-
таарымчалыг байдал-
ын тургусканындан болган.
Максыр, С. Дажымба, К.

м. Т. Бадарчи, С. Конза-
Е. Аракчаа дээр ижил
дирал хандлагатай аж-
лаагийн бөдөл хувьдгүйг
ооц ат-адаарин, чонон
ху-дуузын дутаагын
хүктэргэ чедингир кыда
албырдал, боттарын а
уржуулагын дамчинд
турар кижилээр
адаагын коллектив тур
аа турар
дуурагын коллектив
аул соруулааг — кээзэн
алеринг бараа болуу
ага сананда соотзатар
шүкүнерин кылын, ма
аага чедил, оларын
аа, даараа, хумикитг ари
ааштаа ндлэ-хөөн чы
аа алгаа, дараагын
шүкүн үзүндэ чедирл
турарын чыналчлаа. С
аа районун малчынар
өөрүп четгиринг ид
аа турар, а ол дээрэг

шанал болур.
имплекстик программаны
иделеринге дууштур
ны болган ийити беш ты
кылар ажыларывысты
таткан бис. Амгы уеде эр
коллективтерин эн хол с
азы — СЭКП-иян XXV
дизинин ажыттывар хуу
еадир ийн айнын план
ы кууседери.
артынын удавас бол
тукон, бидиргенен аж

УРУКТА: идик дааракч
Конзай-оол Самдан.

Планныг даатгалар болгаш социалистиг хүлээгедер хүсээлдээ, Сөглээн сөксө эс болуру. Бо дээрге — ажил-ичин кижикин амьдаларыннь көл соруугаз ол. Кандиг-даа күш-ажилчы коллективте кижн бүрүзү планнын хүлээлэсинин дутайндаа хүн буру болан чоруур болгай.

Бо чүүлүн өскө таалаы база бар. Ол чул дээрге-улуус ажил-агымнын адыр бүрүндө кижилерин ажилдарынга, чуртагыраага, дыштанымга байдалдар. Ол байдалдар таарымчалык дутуу, ычкан сөглээн сөлөгө кимдээ эс болуур ужуруу.

Сөглөт бир кичил көргүзөрү-биле Эраин районда Ч'аа оруук совхозтун Кочетов аттыг сүт-бараан фермазын-чү көлдөз.

Өзүлдө, тускай кайжаалар үзүп каан. Мал эмччин Юрий Бааза баязалар шичкөн турган.

— Мал-малдан сук иргн беле — Хүр-дур оол—дээш, Юрий Доржуевич эмнөн турганын быз дээрин салып чорудулкан бистин чанынсаа келди.

Айаалда эки болза-ла, кимдээ гайаа чудаваас, Бисте болза, гайаа мететир, айдикчалык дутуу, алааларыналызын, меледерн Бяли-ичанкаш чидирит болбай-тыч.

тар эяниген ховуиуч
талаздына. Тарлашкын
тил аксылда сүт-бараан
ыза. «Тарлашкын» биле
астов» деп сестерин дий-
тис, Тывага оолузу револю-
цкешкэн, оол тилээш чы-
ны кижи бодап келер. Ара-
уру хостуг келер үези, Ча-
ратуу дэмш дэмсежилч
кожиликтерин аттары амгы
алдын тураскалында ар-
галаары талентиг аттары
ыллары — күш-ажалдын
сыллары бөгүн «4-аа орук-
кызыл азыл партиялар»
корияны азыл азаларын
фер-
лектик-биле таныйжалы
ай көргүзүглерден белээ-
вичил болгай. Ону чогу-
мук дээрин чачыг-да сан
ыкалы: сүт саларынын
кыл планын ферма 107

A black and white photograph of a woman standing in a doorway. She is wearing a light-colored, possibly white, coat over a dark top and dark pants. She is holding a large, light-colored bag or bundle in her right arm. The background shows a dark doorway and a light-colored wall.

кусеткен, түгөл районда республикада мурнак сектортеринин сагымга кир-
Ол чедикчинин чыда-
чуде? -
айтыргын фермада пар-
гезе организациннын се-
сари Б. М. Азырага сал-
Билгетме Монгушуну
да боданмай: -
Ферманын ажыдакчыла-
та таарычмалгы байлал-
тусканында - деп харым-
ле -
ну канчаар тургускан-
турган, ферманын куу-
дугуна. Биле 138 инек бар,
инек 66-ын сап турар,
тур инектери-даа, молду-
арыларын-даа тургузу-
дала тургускан. «Суткуру
боор-ду» деп, Б. Азыра
дал. Мал чеме четчир. Ча-
ттугун бызаларын аны

...тусхайж каймагаларда
каан. Мал эмчнин Юрий
дан баязалар шынчың тур.
Мал-матан сол ирн бе?
Хүрдүү оо!—дээш. Юрий
жуевич эмнен турганы бы-
мын салып чорутулгаи,
ичи чаныксыза келди.—
Балдаа жин болза-ла мал-жа-
чуудас болгай. Бисте бу-
тууче четчир, ажилдаагы
мыслагасын мекереп билер,
ангаш чадир болбай

Ича дээш, ол бичи өрзө-
лөсө ээстрип кирди. Би-
яндаа бүр эмнер бар, кан-
даа азирт тыптып келзе,
ири болуудагынын арга-
ла хемзин айыр.

Сөөлү уесе «Биовит-40»,
альфамин-О» деп эмнер
турар. Дича дээштиң-дир.
Уйкаш инекке, баязалар-
теме холуп бээр витамин-
леге сөлхоз доктаамал
дырып турар апартан —
ол сектил ханышыкчи-би-
тууалады.

Германин сөөлү уесак кыл-
баз бир бургулар базм-
аага алпартаар тускан.

Чачныкпаан инех быштай-
дээрдеде текпиленер, ор-
гандырбас чорду — деп,
жетима Монгушине чууга-
— Саянчатыр база ча-
ниң чадал пат болган. Ам

ту өөрөнн берген бис. Кя-
черле ындыг болгай: эки
ге дораан чанчыгар. Аппа-
чок та канчап хол-биис
сөөг мөдөн үлсөйбүк

[illegible]

Ол база багай эвес. Фер-
дери садымы доктаамал
ол хун бүрүктү аш-чем
аннарын ында садып ту-
далган, вериншель, хлеб,
ймаан оон кажан-даа сап-
ан болур. А ниди-хенти,
даа чүүлдерни райподан
магазин чыгыг ёзуугар эк-
. Бо талазы-биле комунда
чыларда чок.

эмчи хандыраргазы.
Шүкүрүнү үзөңдө эмчилер
самал кып турар дээрини
рашкан кижилерин чууга-
лар. Олар ферманын иши-
рин шичтичшаан, херек
риңа база эккел берип ту-
ру. Ферманын боздуна эмчи
к база бар.

Аңгыларың болгаш өскө-
нөчилерини културлук
таңгалыгынын дугайына
уулай турар. Район те-
тен-ба, совхозтан-баа кон-
иги аялчылар кызы, аңгы-
лар кызы културалык ар-
шүдүктө кызыл-булутга
малын бээр. Фермага
гал турар ө-бүлө бүзү-
к шүптү тейлеңорлут.

Д. ЧЫДЫМ,
«Шинчыл» корр.

РУКТА: ферманын болук
чымыр.

АЖЫЛЧЫННАР САНЫН
СТҮРБЕЙН

Тыяа септеге тутууэ тры-
Эринде септеге-тутуу то-
гуу району «тооучу»
эрганизацияларыны би-
ны. Район девискэринде
ларны сайырадырынга
коллективныи 1971
лаа өгөдөн киргиз
аваш эвес. Чурттал-
ажылыларыны, социал-
тура объектилеринин хей
нын уластокун тутууду-
лаш-
ш-ажылды организастаа-
н депмизтегиз аргалла-
ажылал, муракчы тек-
тияны мингиздэди ап ту-
виштыг туулунде ту-
монтаа ажылдарынын
эвэс-даа, кирип ап ту-
орулуугу-даа эвэс туура,
аварылдаа ажылчыны
н немевей келген бис.
еш чыл мурунда, уласто-
ктынн тула, көрдүгүн
тутуугу саны мынчага ол-
ер артыкан. А көргүзүл-
ерткен беш чылды түп-
кери-биле көрүстүлгилер.

АА ХЕРЕКС
А Н Д Ы Р Т

Эмчилер, медицина
жылдакчылары көдзүнчү
шчилеринге телептиг ба-

эзэн болур талазы-биле хоттарынны мурунда салгын сорулганын түткүтүш чылда багай зөөс күткүтүн. Районда чурттан-аларынны янзы-бүрү азырлардан азырын чөрүү миза кызырылган.

Район эмгелгеизикни материал-техникти базасын азда быйыккан. Бөш чыл эзинде эмгелге комплекнинде 80 орун турган бол-гон, ан 115 четкен, он муу турткачыга оонаштыр 10 учу турганын ан 19,2 учу апарган. Чаа телеви-дион эсугар туттулган ап-кача эриичилерге эки бе-лек болган.

Эримден материалдарны Д. белеткзэн.

381 чылда 290 муя р
тин туулу-монтаж аш
кылган болза, аз ы
ны 313 муя рубль бол
муя рубль арыг ору
аныштаан 66 муя р
ын. Эртең беш чылд
е комплексинин бир к
н, апеканы, гаражт
порт бажныч, 2—2
таар 24 чуртталга баж
туткан быс. Во бу
дыны эки шынарлы
кыла толентат уудун к
муракчыларыны — До
у-Мөггөн, Сүте-Маад
ууну, дагдынчыч
ырынын, тууджу Але
р Бегиккейин оналд
гелээр апар. Чымба Ч
бу б чылдын эгезин
омолду-аныктар бри
ин хулуэл алган.
епте-тууг уастог
ажылдакчылары бо б
даа он-даа буудрукту
дынын хулуэнин турар
С. ХАЙЫН,
уасток начальниги.

**ЛДЕР-БИЛЕ
Ы Н Г А Н**

ырынга электррегулятор
 не чоқ иньектор дэ
 сине-дау эң чаа техник
 магистро дүргөн белгеш
 нын кылдыр тургузары
 ууула хөрсөлдөр нөлг
 зым. Ол ышак эчмиле
 ки билег-мергеилин бл
 беридики база кичээг
 лалдыгын. Эрткен чып
 кижи специализаци
 откен.
 Медицина ажыдакчы
 ыры Б. Зренчина, С. Ча
 ырын, П. Тырышина, К
 онгак дэс ышак му
 акчалдар чонунга телп
 ыраан болуп туралар.
 А. АРТАА,
 змич.
 чыдым биле К. ЧОДУ

